

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
СЪНЯТ НА АЛИ МЕКАР
ПЕРСИЙСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Имало някога си в едно село, близо до града Испахан, един заможен селянин. Той не бил от най-богатите, но преживявал охолно, защото имал земя, добитък и други имоти. Синът му, който се казвал Али Мекар, бил дванадесетгодишен. Той пасял говедата на баща си, сиреч две камили, пет-шест крави, петнадесетина кози, един голям козел и около стотина овце. С момчето вървели три едри кучета — да пазят това разнообразно стадо.

Като изкарвал добитъка на паша, Али Мекар сядал на някое бърдо, под сянката на дърветата, и — наглеждайки животните — си мислел за разни чудновати неща, както обичат да правят хората без работа.

Той си казвал:

„Какво ли ще бъде, ако изведнъж ми се яви някой джин (небесен дух), па ми каже: «Али Мекаре, иди там и там: ще намериш заровено имане; откопай го!» Или пък от облаците да слезе някой страшен змей, който е откраднал най-хубавата царска дъщеря, па аз да го убия и да се ожена за нея?“

Но такова нещо не ставало.

И пастирът си мислел:

„Досаден е моят живот. Много е досаден. Ори, сей, жъни, копай градината, паси на баща си добитъка: работа ли е това? Всеки ден все едно и също. Селянин съм се родил, селянин ще си умра, без да видя по-добри дни. А съвсем инак живеят войниците, моряците, князете и търговците, които обикалят целия свят. Много нещо виждат те и много знаят.“ От време на време под бърдото, на което седял Али Мекар, минавали ловци. Изсвирвал рог, показвали се цяла чета конници, облечени разкошно, богато въоръжени.

— Ето ги — си казвал пастирът. — Те отиват в гората на лов за вълци, глигани, лъвове и други зверове. Да можех и аз да тръгна с тия ловци!

Веднъж между минаващите ловци пастирът видял едно момче, на възраст колкото него. То яздело хубав арабски кон, богато оседлан. Дрехите на момчето били от коприна, кадифе и скъпа мека кожа, разкошно украсени. То държало голям лък, а на гърба му се подмятал при язденето златен тул със стрели.

„Кой ли ще е този! — се запитал Али Мекар. — Изглежда да е царски син. Блазе му!“

От дясната страна на знатния ловец препускал конник с брадва в ръка, а от лявата — друг, който носел шест копия. Тия двама били оръженосци на момчето. Ако то не успее да убие със своите стрели подгонения звяр, те ще му дадат оръжията, които носят. А зад оръженосците яздели други ловци, все добре въоръжени. Между тях имало и някои на зряла възраст, па дори и старци.

От разговора, който водели помежду си ловците, Али Мекар разбрал, че момчето е син на испаханския султан. Той чул и името на княза: Омар Адар.

„Колко ли ще е щастлив синът на нашия султан, както язди, заобиколен от своите придворни, на тоя силен и хубав кон, който го носи с бързината на вятъра — си казал пастирът. — Защо Аллах не е наредил и аз да се родя в царския дворец, а ме е пратил в нашето бедно село?“

При тия мисли му станало много скръбно. Дори му се доплакало.

Било надвечер. Конниците отминали. Пастирът останал сам на бърдото. Той седял и си мислел за това, което не може да се сбъдне. Слънцето залязвало, а на Али Мекар не идвало още на ум да прибере добитъка и да го подкара към село.

Налегнала го дрямка.

Струвало му се, че вижда света ни насън, ни наяве. Почнали да му се явяват различни смътни образи и веднага след това да изчезват отново. Чудноват шум излизал от земята, а от небето надолу падал плясък на много крила.

Изведнъж пред Али Мекар застанал един момък със светло лице, голям като исполин.

Той му казал с гръмотевичен глас:

— Аз съм Бемар. Аз съм оня джин, когото Аллах изпрати да пази и закриля твоето село. Ухото ми чува всичко и окото ми вижда всичко. Разбрах, че си недоволен от своята съдба. Кажи ми, какво искаш? Ако е разумно, ще го направя.

Али Мекар отвърнал:

— Светли джине, стига съм орал, копал, жънал и пасъл говеда. Иска ми се да стана царски син. Да живея и аз като хората в щастие и благополучие.

— Добре — рекъл исполинът. — Но помисли си най-напред дали не ще дойде време да се разкаеш, че си пожелал такова нещо.

— Няма какво да мисля — казал пастирът. — Никога няма да се разкая.

— Значи ти искаш да станеш царски син?

— Да, искам.

Тогава ангелът допрял до главата на Али Мекар своя златен жезъл и след това изчезнал. Али Мекар заспал. На сутринта се събудил в една широка стая на царския дворец. Зад завесите свирели цигулки и китари. Щом Али Мекар вдигнал глава, белобрад придворен с голяма чалма му се поклонил до земята. А един едър черен роб, с червена шапка на главата, вдигнал момчето със силните си ръце и го отнесъл в банята. Тя била цяла от мрамор. В средата имало широк водоем, пълен с хладка вода, миришеща на рози.

Додето се къпело, момчето почнало да си припомня смътно, че е било пастир при един селянин в околността на Испахан.

— Не може да бъде — си казало то. — Сънувал съм това. Ох, какъв страшен сън!

Да, той не е бил никога говедар, защото се е родил в тоя дворец. Той е Салем-Сима, наследник на престола. Откак се е родил, не помни да е пасъл ничии говеда, а е прекарвал все в двореца, от всички почитан и дълбоко уважаван.

И той си спомнил великия везир Харми, стария султан Симер-Сима, негов чичо, и всички царедворци — и стари, и млади. Спомнил си и имената на робите. Ето, тоя едър негър, който го донесе и тая заран, както прави винаги, когато князът се събуди, се казва Джафар. Той носи златна гривна на дясната си ръка.

Но тая заран, като никога, на княз Салем-Сима много се харесал разкошът на двореца и почитта на всички към него. След като излязъл от банята, князът бил отведен в дрешника, дето придворните му помогнали да се облече. Богатата премяна се харесала на Салем-Сима, сякаш я облича за пръв път през живота си.

После го отвели в трапезарията да закуси. Не ще и дума, закуската била вкусна и изобилна. Салем-Сима изпил голяма чаша мляко, изял няколко сладки с нариви зърна, после хапнал две-три банички и шепа фъстъци. Робите му поднесли още няколко сребърни блюда, в които имало други закуски, но той махнал с ръка да ги изнесат: нахранил се и не му се ядяло повече.

След като закусил, князът казал на царедвореца Кибиес, който бил негов главен съветник и придружвач:

— Отведи ме да погледам хубавите арабски коне, които препускат в градината. Много ми се иска да ги видя.

— После, господарю — казал старият придворен, като се понамръщил. — Сега не може. Не знаеш ли, че най-напред трябва да отидеш да поздравяш своя чичо, нашия султан, да му дари Аллах дълги години? Тъкмо сега е време.

Салем-Сима бил въведен в престолния чертог. Много царедворци стоели, наредени на две дълги редици, отляво и отдясно на престола.

Князът паднал по лицето си пред Симер-Сима, могъщия султан.

Царят направил знак да вдигнат момчето. После му казал:

— Много ми е драго, че те виждам, мой добър и хубав племеннико. Ти изчезна от моя дворец по някакъв тайнствен начин и също тъй тайнствено дойде пак. После ще ми кажеш къде си бил и какво си правил. Сега нека въздадем хвала на Аллаха, чието могъщество няма край и чиято доброта е безгранична. Нему трябва да благодарим за това, че ти се върна между нас.

Тази реч се видяла дължка на княза. Искало му се старият султан да свърши по-скоро, та да може да излезе от двореца и да се поразходи по градината.

Но Симер-Сима не бил още свършил.

— Виждам — продължил той, — че ти си забравил много нещо от възпитанието, което беше получил в двореца. Приличаш по обноски повече на селянин, отколкото на княз. Дългото отсъствие ще да е причина за това. Но ние ще се погрижим да добиеш онова, което ти липсва. Учени и опитни учители ще се заемат да те обучават и възпитават отново. Един княз трябва да бъде изпечен в боравене с всякакво оръжие, да знае всички науки, от всички изкуства да разбира, а най-главно — добре да е усвоил Корана. Той трябва да знае как се посрещат посланици на други царе и как се говори с такива мъже. Да, мой племеннико, аз искам да изучиш всичко това, за да приличаш на своя покоен баща — моя брат Хитан-Сима — вечна му памет. За две години ти трябва да настигнеш по учение своя братовчед Фиджа-Сима, син на другия ми брат Гуран-Сима. Ела сега да те целуна.

Момчето се качило по стъпалата, водещи към високия престол на султана. Старецът станал и го целунал два пъти по бузите, благословил

го в името на Аллаха и дал знак, че може вече да си излезе.

Салем-Сима тръгнал зарадван след царедвореца.

— Хайде сега да вървим при конете — рекъл той на Кибиес. — Заведи ме в градината. Отдавна не съм я виждал. И ми разкажи кога и как съм изчезнал от двореца. Аз не си спомням нищо за това.

— Господарю — казал Кибиес, — и това ще стане, но не му е сега времето. Съжалявам, че не мога да задоволя желанието ти. Султанът е наредил кога какво да правим през деня и настоява строго да се пази тоя ред. И ти, и аз сме подчинени. В списъка, който получих от него, не е предвидено днес да отиваме при конете. Може би той ще предвиди това за утре-вдругиден. Сега трябва да отидеш да учиш смятане и чертане.

И царедворецът отвел княза в една гола стая, дето ги чакал пред висока маса сух мъж с гола глава, на която всички косми били опаднали. Цял час трябвало Салем-Сима да пише сметки и да решава задачи. А те били много мъчни.

Тоя час минал тежко за княза. Додето той решавал задачите, Кибиес дремел на един стол и се прозявал. Най-последно досадният час се свършил.

— Хайде сега да отидем да правим военни упражнения — казал князът.

Много му се искало да го облекат като военачалник, да излезе пред войските и да ги командва.

— Похвално е твоето желание — рекъл му Кибиес. — Нашият господар, султанът, е отредил тъкмо тоя час за военни упражнения. Да вървим.

Но и тоя час минал тежко, дори по-тежко от първия. Кибиес накарал княза да облече прости войнишки дрехи — желязна броня, голям бронзов шлем и обувки от медни гривни, сглобени една за друга. Той трябвало да си пъхне лявата ръка в тежък щит, да стреля с лък, чието тетиво било много твърдо, и да върти сабя, която едва държел. На няколко пъти той паднал под тежестта на своите оръжия. Другите войници му се изсмели. А Кибиес през това време се разхождал надлъж и нашир по големия площад, където ставали упражненията.

Дошло най-сетне време за обяд. Салем-Сима бил прегладнял от мъчните упражнения. Той влязъл в трапезарията. Седнал на дивана от

синя коприна и поискал ястие. Донесли му чаша ориз с шафран и мед. Оризът много му се усладил, та князът поискал още една чаша.

Но един намръщен старец, сух, със строго лице, който стоял до него, допрял жезъла си до втората чаша, която донесла робинята. Жената понечила да изнесе чашата.

— Какво правиш? — викнал Салем-Сима. — Не чу ли, че ти заповядах да ми дадеш още една чаша?

— Господарю — казал сухият мъж, — ти си забравил, че аз съм придворен лекар, назначен от нашия султан да бди над здравето ти. Името ми е, ако си спомняш, Бирка. Втора чаша ориз ще ти повреди.

Робинята донесла варено пиле. На княза то не се харесало. Не искал да хапне от ястието.

Но лекарят се намесил.

— Господарю — казал той, — трябва да изядеш поне едно крилце. Стомахът ти е слаб. Длъжен си да ядеш.

Князът се принудил да хапне малко от пилето. После сложили на масата домати, пълнени с месо. Лекарят му позволил да изяде един. А Салем-Сима би изял на драго сърце най-малко три. След това робинята донесла печено месо. Като го видял князът, лигите му потекли. Но лекарят си допрял жезъла до тепсията и робинята я изнесла.

— Печеното е тежко за тебе — казал сухият мъж. — Ти имаш слаб стомах.

И като се обърнал към робинята, заповядал ѝ да донесе една пържена рибка и — след нея — компот от зарзали. Князът поискал банички и сладко, но лекарят не позволил.

— От тях ще затлъстееш — рекъл, — а за царете не е добре да бъдат тлъсти. Тлъстият човек умира от внезапен удар.

Следобед при Салем-Сима дошъл един стар имам, който разтворил Корана и почнал да обяснява надълго и нашироко стиховете на свещената книга. После накарал княза да научи наизуст първите девет стиха.

Салем-Сима бил много уморен вечерта. Той спал като мъртъв цялата нощ.

На другия ден урокът по смятане бил заменен с урок по наука за държавата и изучаване на законите. Един стар съдия без зъби говорил на княза през носа си цял час разни неща, които момъкът не разбирал. Това било много отегчително.

След това почнали пак военни упражнения, но тоя ден те не се видели на княза мъчни. Довели му кон и той го яхнал. Един оръженосец, млад и весел човек, почнал да учи Салем-Сима на езда. Това му се харесало много. Още повече му се харесали разказите за разни приключения, които чул от оръженосеца.

Ала следобед не било тъй приятно. Дошъл старият беззъб съдия. Той отвел Салем-Сима в големия съдебен чертог. Там князът трябвало цели три часа да слуша как се карат защитниците и обвинителят. Много присъди се прочели. Набили с тояга двадесетина души, които били очевидно виновни, и други петима-шестима, за които Салем-Сима бил уверен, че са невинни, но не могат да се защитят или са неприятни на съдията.

Князът си излязъл от съдебния чертог и много уморен, и неприятно настроен.

През време на вечерята лекарят бил все тъй придирилив и строг, както и през миналия ден.

На третия ден трябвало отново да се учи смятане и чертане, а после дошло време за отегчителни и трудни военни упражнения.

Следобед двама роби облекли Салем-Сима във великолепни дрехи, извезани със злато и обшити със скъпоценни камъни. Той се погледнал и се харесал много. Горда радост се изписала по лицето му.

Дошъл един царедворец и отвел княза тържествено в престолния чертог. Отдясно на царския престол седял братовчедът на княза — Фиджа-Сима. Салем-Сима поканили да седне отляво на престола.

Ето че влязъл и султанът. След като старият цар се изкачил на престола си, главният царедворец въвел двама посланици. Единият бил пратен от царя на Испахан, а другият — от афганистанския султан.

Двамата посланици поздравили, както му е редът, султана и великия везир. После почнали да се разговарят с тях по важни работи — държавни, търговски и военни, от които Салем-Сима не разбирал нищо. Но разбира, не разбира — той трябвало да седи и да слуша, както слушал братовчед му. Султанът смятал, че по тоя начин ще ги научи на най-тънките неща в държавната наука.

Цели четири часа траяли разговорите.

Подир това на княза позволили да се поразходи из градината заедно с братовчед си. Фиджа-Сима се държал горделиво и надменно. Постоянно гледал да покаже, че знае повече от своя братовчед и

разбира от всичко. Това не се харесало на Салем-Сима. Той се върнал от разходката разбит, уморен и огорчен.

Няколко дена след това било обявено състезание между Салем-Сима и неколцина синове на царедворци, все момци на неговата възраст. Той успял да надвие всички и в стрелба с лък, и в бой със сабя. Това му направило голямо удоволствие.

Но удоволствието на княза не траяло дълго.

Той не бил глупав. Скоро забелязал, че в такива състезания неговите съперници не показват нито истинската си сила, нито ловкостта си. Това те правели или от страх да не би князът да ги намрази, или от желание да му угодят, като го поласкаят. Те нарочно се оставяли да ги надвива Салем-Сима, който ще им стане след време цар.

Като разбрал това, радостта му се пресякла. Отпосле князът имал и други случаи да види подобни постъпки. Отишли на лов. Около него се навъртали постоянно петима-шестима придворни, все опитни ловци, които го пазели да не би да го нападнат зверовете, ранени от стрелите му. Тая закрила също не му се харесала. Нему се искало да го оставят сам да се бори със свирепите пантери и други зверове, за да изпита силата си и своята смелост пред опасността.

Минали три месеца. Дворцовият живот, отначало толкова приятен на Салем-Сима, почнал да му досажда. Като свикнал с великолепието на двореца и с блясъка на облеклото, разкошът му се виждал вече нещо просто, обикновено, без което не може. Той си смятал, че тъй трябва да бъде — и нищо повече.

Салем-Сима едва търпял постоянните ласкателства на придворните. На лов не му се излизало. Учителите по смятане, четене, писане и разни други предмети го отегчавали. Вече не ги слушал какво говорят. А лекаря Бирка той на драго сърце би заповядал да обесят, ако зависело от него.

Ала това не било всичко.

Братът на султана, Гуран-Сима, хранел в сърцето си надежда, че синът му — Фиджа-Сима — ще наследи престола, защото цар Симер-Сима нямал син. Но като виждал, че от ден на ден султанът се привързва все повече и повече към Салем-Сима, а на сина му не обръща внимание, намразил момъка. Той не можел да се помири с мисълта, че след време синът му ще бъде поданик на тоя невъзпитан и

необразован момък, който изчезнал една нощ от двореца и няколко години не се чувало нищо за него, а после изведнъж се явил отново.

— Само едно ми остава да направя — решил той: — то е да го убия по някакъв начин, без да се разбере, че аз съм сторил това.

Не било мъчно да се намерят в двореца хора, готови за пари да извършат всякакво престъпление. С тяхна помощ решил Гуран-Сима да се отърве от момъка.

Една сутрин, като се събудил, Салем-Сима видял, че изпод възглавницата му изпъзляла отровна индийска змия. Насмалко щяла да го ухапе. Той скочил и я убил с един замах на сабята си. След това надал вик и събрал всички роби и прислужници:

— Отде е дошла тук тая змия?

Никой не можал да му каже.

— Кой е влизал в спалнята ми тая нощ?

Никой не бил виждал никого да влиза.

Салем-Сима се оплакал на султана. Царят се разпоредил веднага да узнаят кой е влязъл и е внесъл отровната змия в спалнята на неговия братанец. Ала напразно отишли всички разпити: нищо не се открило.

Друг път, следобед, Салем-Сима бил легнал под сянка в градината. Задрямал, но някакъв шум на бързи стъпки го стреснал. Иззад храсталака изскочил един страж и се хвърлил върху княза с нож в ръка.

Салем-Сима скочил, обаче оня успял да го уцели в гърдите. Като по чудо ножът ударил едно ребро и се счупил. Макар и ранен, князът успял да изтегли сабята си и да я забодее в корема на нападаателя, който паднал мъртъв.

Салем-Сима надал вик за помощ. Притекли се телопазителите, които — кой знае защо — се били отдалечили той път от него. Пренесли го в двореца и повикали лекаря. Няколко седмици трябвало да лежи князът, докато позарасте раната му. И той път султанът не можал да открие кой е пратил убиеца.

Още неизцерен напълно, князът трябвало да понесе нова неприятност. Една заран му донесли закуска. Между другите ядива имало сладко от праскови, което Салем-Сима обичал много. Друг път лекарят не му позволявал да изяде повече от три лъжички, а той път — кой знае защо — се направил, че не вижда, и князът изял цяла паничка.

Но веднага след това усетил страшни болки в стомаха. Сладкото било очевидно отровно. Цели две седмици Салем-Сима висял между живота и смъртта. През това време султанът започнал нови разпити, за да узнае по чия заповед е дадено на любимеца му отровно сладко. Ала самият лекар заявил, че сладкото не е отровно: той го бил опитал; опитали го били и другите царедворци. Пак не могло да се узнае нищо.

От този ден царят заповядал строго да бдят над престолонаследника. Най-верните си хора назначил за негови телохранители. При княза не пускали никого. И не му било позволено да излиза, когато си иска. Дето и да тръгне, придружавала го силна стража.

С това животът на Салем-Сима станал още по-тежък. Чувствал се, като че ли е вързан с въжета.

— Няма по-нещастен човек от мене — си казвал той. — И най-нещастният роб е много по-честит. А аз съм уж княз и престолонаследник! Да не мога никъде да изляза! Да не мога с никого да се срещна! Живот ли е това?

Минала още година.

Една нощ Салем-Сима се събудил от някакви страшни викове. В двореца се водела ожесточена борба. Князът скочил от леглото си, облякъл се набързо и грабнал сабята си.

Вратата била заключена, но онези, които били отвън, я разбили. Пред Салем-Сима се изправили шестима души, въоръжени с брадви. Те се хвърлили върху княза. Завързала се борба. Князът се бил смело, обаче един силен удар с брадва по главата го повалил и той паднал без съзнание.

Убийците му вързали ръцете и нозете и го понесли. Салем-Сима се опомнил чак когато го хвърлили в затвора.

Той не можел да разбере какво е станало.

А ето какво било станало. Гуран-Сима подкупил войници да нападнат дворцовата стража и да я избият. Изменниците били повече от пазачите на двореца. Те надвили. Много трупове паднали по коридорите на двореца и по стаите. Сам султанът Симер-Сима паднал, пронизан от меч на изменник.

Гуран-Сима се качил на престола.

На сутринта новият султан отишъл с лекаря Бирка в тъмницата да види княза.

Чак тогава Салем-Сима разбрал какво се е случило през нощта.

Гуран-Сима заповядал на лекаря:

— Прегледай го и ми кажи ще ли се излекува от раната си, или ще умре.

Бирка прегледал княза и рекъл:

— Радвай се, господарю! Раната е толкова тежка, че до утре заран ще умре. Ударен е в главата, и то много дълбоко. Само някакво чудо може да го отърве от смъртта.

— Добре — казал султанът. — Щом е тъй, няма да заповядвам да го удушат с копринено въже, както би трябвало да направя. Но ако се окаже утре заран, че е жив, ще пратя веднага удушвача. Що се отнася до тебе, макар че си ми бил полезен много пъти, ще заповядам да ти ударят дванадесет тояги по ходилата, като на човек, който не си разбира от занаята.

Султанът и придворният лекар си отишли. Салем-Сима останал да лежи в затвора, на каменния под. Главата го боляла страшно. Въжетата му стягали ръцете и краката. Накъдето и да се обърнел, изпитвал големи болки.

„Дано дойде по-скоро смъртта! — си мислел той. — Нали лекарят каза, че ще умра? Дано умра по-скоро!“

Дълго лежал той, охкайки, плачейки и викайки смъртта да го отърве от мъките. По едно време му се мярнало смътно през ума, че някога си, преди много-много време, той е бил някъде другаде и е живеел другояче. Спомнил си зелено бърдо с дървета, храсти и трева. После — стадо, което пасе, а той го наглежда. Най-сетне един светлоок джин, който слиза от небето, казва му нещо, докосва го с жезъла си и се изгубва.

Рекъл си князът тогава:

— Ех, да можеше животът ми да се промени! Да можех да изчезна отгук и да се намеря на онова бърдо, което ми се мярна през ума преди малко! Тогава бих бил наистина щастлив.

И викнал той с отчаян глас:

— Аллах, Аллах! Прати ми някой светъл джин да ме измъкне от тая тъмница и да ме развърже! Съжали ме, Аллах!

Не ща да бъда ни княз, ни цар. Стига ми да съм селянин. По да съм здрав и свободен. Помогни ми, всемогъщи Аллах!

Когато Селим-Сима свършил молитвата си, в тъмницата огряла силна светлина. Пред княза застанал джинът Бемар. Без да каже дума, той се докоснал до главата на момъка.

Изведнъж пастирът се събудил върху зеленото бърдо. Главата не го боляла. Нито ръцете му били вързани, нито краката. И дворецът, и султаните, и убийствата, и тъмницата — всичко това той бил сънувал.

Слънцето все още залязвало. Пастирът станал и подкарал стадото си към село.

Вървял по пътя и си мислел:

„Тоя сън ми разкри колко са нещастни князете и царете. Не ми трябва занаят да завиждам ни на богатите, ни на първенците. Богатството минава като сън, а властта се топи като облак.“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.